

24/06

Uitspraak van het College van Toezicht van het Nederlands Instituut van Psychologen.

Het College van Toezicht van het Nederlands Instituut van Psychologen, hierna te noemen het College, heeft het volgende overwogen en beslist ten aanzien van de bij brief van 28 januari 2024 door A, mede namens B, C en D, hierna te noemen klagers, ingediende klacht tegen E, hierna te noemen verweerster, lid van het Nederlands Instituut van Psychologen.

I De procedure

Het College heeft kennis genomen van:

- het klaagschrift met bijlagen d.d. 12 april 2024;
- de aanvulling op de klacht met de bijlage d.d. 17 april 2024;
- het verweerschrift met bijlagen d.d. 18 juni 2024;
- de door verweerster bij brief van 1 juli 2024 overgelegde aanvullende productie d.d. 27 juni 2024;
- de door klagers ter zitting overgelegde pleitnota.

De mondelinge behandeling van de klacht heeft plaatsgevonden ter zitting van het College van 3 juli 2024, waarbij klagers A en B en verweerster aanwezig waren. Verweerster werd bijgestaan door haar gemachtigde mr. A.W. Hielkema MBA, juridisch adviseur bij VvAA Legal te Utrecht.

De klacht werd gelijktijdig behandeld met de gelijklopende klachten die door klagers werden ingediend tegen F (met nummer 24/07) en tegen G (met nummer 24/08).

In alle zaken wordt een aparte beslissing gegeven.

II Wat is er gebeurd?

Op grond van de stukken en van hetgeen ter zitting heeft plaatsgevonden kan van het volgende worden uitgegaan:

- a. Klagers (hierna ook wel A c.s.) hebben op 21 april 2023 in het tijdschrift "Z" (hierna te noemen Z) een artikel gepubliceerd genaamd: "Y" (hierna te noemen de casusbeschrijving). In dit artikel staat het volgende vermeld over een onderzoek naar 10 cliënten met Dissociative Identity Disorder (hierna ook DID) waarvan de casusbeschrijving (n=1) deel uitmaakt:

"(...)

This case is part of a non-concurrent multiple baseline design study among 10 DID patients (10).

(...)

Furthermore, because of the descriptive nature of this case report, no conclusion can be drawn about the evidence base of ST (Schema Therapy, CvT) for DID; follow-up assessments were performed but cannot be presented because this case is part of a non-concurrent multiple baseline design study amongst 10 DID patients which is not yet finalized, so the results of individual participants cannot be shared (10)."

Noot 10 waarnaar twee maal in het de casusbeschrijving wordt verwezen luidt als volgt: "A, C, D. Schema Therapy for Dissociative Identity Disorder (DID): Rationale

24/06

and study protocol. Eur J Psychotraumatol. (2019) 10:1571377. doi: 10.1080/20008198.2019.1571377

- b. Het study protocol in het European Journal of Psychotraumatology zoals genoemd in voormelde noot 10 luidt – voor zover hier van belang – als volgt:
"2.4. Study design and procedure
Patients are recruited from community health care centres and receive written study information. After informed consent, diagnosis is independently verified by a trained clinician by taking the SCID-D-R. Hereafter, a second independent expert on DID diagnostic assessment provides a second opinion in each case, based on the interview recordings of the SCID-D-R, and a written report of Structured Clinical Interviews for DSM-IV Axis I and Axis II disorders (ScID-I and SCID-II). If both agree on a formal diagnosis of DID, the patient is included, baseline assessment is completed, and the patient is assigned to a participating therapist."
- c. Op 28 februari 2024 heeft verweerster samen met G, H, F, I en J (hierna ook G c.s.) in Z een commentary op het onder a genoemde artikel gepubliceerd (hierna het commentaar). Dit commentaar is voorafgaand aan publicatie gepeerreviewd. Het commentaar luidt - voor zover hier van belang - als volgt:
"(...)
First, we would like to highlight that even though ST is presented as a new treatment for individuals with DID, there are many overlapping interventions with the guidelines for phase-oriented trauma treatment (POTT) (4).
(...) Moreover, the particular structure of the inner world of the patient described in this paper seems highly atypical for genuine DID. This makes us question the validity of the DID diagnosis given to this patient. (...)
Diagnosing DID is a rather complex endeavor which needs sufficient clinical experience to differentiate between genuine DID and factitious cases of DID and cases where identity confusion is due to borderline personality disorder (BPD) (2,12). The differential diagnosis of these conditions can be challenging and is crucial to ensure the reliability of DID diagnoses (4, 13). (...)
Furthermore we would appreciate a more comprehensive outline of how trauma-focused treatments are administered for sexual abuse cases and the level of the diagnosing clinician to ensure accuracy in this report.
(...)"
- d. G c.s. hebben het commentaar nadien via een post op LinkedIn geplaatst.
- e. De cliënte die in de casusbeschrijving en het commentaar daarop (voor derden) anoniem wordt beschreven (hierna cliënte), heeft zich hierin op LinkedIn herkend. Op grond van de negatieve impact die dit op haar heeft gehad, heeft zij in verband met een terugval opnieuw hulp gezocht bij klagers.
- f. Klagers hebben in een reactie op LinkedIn hun verbazing geuit over het commentaar omdat een van de auteurs van het commentaar, J genaamd, betrokken was bij de diagnostiek van cliënte.
- g. Naar achteraf is gebleken heeft J voornoemd op 25 oktober 2018, nadat haar het onderzoeksverslag en de video-opname van cliënte waren toegestuurd, aan K laten weten – voor zover hier van belang - :
"Deze dame heeft zeker Dis, (...)."
Vervolgens is door K geconcludeerd dat cliënte mee kan doen met het onderzoek als een van de tien daarin geïncludeerde patiënten en is dit eveneens medegedeeld aan J met A in cc.

24/06

- h. Op 1 maart 2024 heeft A mede namens de andere auteurs van de casusbeschrijving aan J het volgende gemaild:
"Recent kwam ons jullie commentaar op onze Z case-studie over schematherapie bij DIS onder ogen. Wij vinden het uiteraard prima om een wetenschappelijk debat te voeren en bereiden dan ook een reactie voor op jullie inhoudelijke punten via de reguliere weg. Echter, een van jullie punten staat wat ons betreft buiten het wetenschappelijke debat en dat zijn jullie opmerkingen over de validiteit van de diagnose en het level van expertise met betrekking tot diagnostiek. Onze verbazing bij lezing was groot, immers <voornaam J> [het College begrijpt: medeauteur J] heeft zelf de second opinion gedaan bij deze cliënt en we hebben je gedocumenteerde eindconclusie dat er zeker sprake was van DIS in ons bezit. Wij zijn van plan om contact op te nemen met de editor van Z om dit recht te zetten, maar willen jullie eerst zelf de kans geven om dit recht te zetten op social media en bij Z door dit deel van het artikel terug te trekken.
- i. Op een later moment die dag heeft A hieraan toegevoegd dat als de auteurs van de casusbeschrijving maandag niets van J c.s. gehoord hebben ze vervolgstappen zullen ondernemen.
- j. Op 3 maart 2024 heeft J onder meer teruggemaild aan A dat zij niet weet of zij deze cliënt heeft beoordeeld op grond van een video of haar zelf heeft gezien. A c.s. hebben volgens J in deze mail verwarring gezaaid door in het artikel het diagnostisch proces niet accuraat te beschrijven waardoor zij niet heeft gedacht aan het onderzoek waaraan zij meedeelde mede ook omdat zij niet alle diagnostiek heeft gedaan.
- k. Op 4 maart 2024 heeft A namens de andere auteurs onder meer teruggemaild dat zij de auteurs van het commentaar op korte termijn vraagt de bijdrage te verwijderen van LinkedIn en een rectificatie met uitleg te plaatsen. Dit ook vanwege de ernst van de situatie voor de betreffende cliënte.
- l. Op 5 maart 2024 heeft G mede namens de andere auteurs van het commentaar aan A laten weten dat zij hiertoe niet bereid zijn en een reactie op het commentaar in Z van A c.s. afwachten.
- m. Partijen hebben vervolgens nog tot 15 april hierover heen en weer gemaild maar geen overeenstemming bereikt.
- n. Op 15 april 2024 hebben G c.s. aan klagers gemaild dat de zaak hen nu duidelijk is en dat J de diagnose DIS bij deze cliënte inderdaad heeft bevestigd. In deze mail spreken zij van een misleidende beschrijving van het diagnostisch proces in de casusbeschrijving. Voorts vinden zij het problematisch dat de kenmerken van cliënte niet zijn meegenomen in de casusbeschrijving en niet aan bod zijn gekomen in de beperkingen van de studie. Zij bieden aan het commentaar te rectificeren onder de voorwaarde dat klagers het diagnostisch proces en de ontbrekende informatie beschrijven in een eigen rectificatie op hun casusbeschrijving bij Z of in een reactie op het commentaar.
- o. Op 27 juni 2024 heeft het editorial office van Z aan verweerster gemaild dat het mede door haar geschreven commentaar door Z zal worden teruggetrokken vanwege een niet gemeld belangenconflict van medeauteur J. Hierbij is door Z vermeld dat de auteurs zich op het moment van indiening van het commentaar niet op de hoogte waren van dit conflict.

III De klacht

24/06

De klacht houdt in, zakelijk en op basis van de door klagers ter zitting voorgedragen pleitnota samengevat weergegeven, dat verweerster in strijd met de Beroepscode heeft gehandeld omdat zij:

1. in het commentaar niet de terughoudendheid heeft betracht die passend is bij het opstellen en openbaar maken van (twijfel aan) de diagnose van een patiënt;
2. de DIS-diagnose daarin in twijfel is getrokken aan de hand van diagnostische argumenten die niet voldoen aan de professionele standaard;
3. niet de verantwoordelijkheid heeft genomen de (in)directe schade voor klagers en cliënte te beperken door het commentaar zelf terug te trekken bij Z, de post van LinkedIn te halen, en cliënte excuses aan te bieden;
4. ten onrechte geen conflict of interest heeft opgegeven, terwijl zij mogelijk wel financieel belang heeft bij de fasebehandeling (POTT).

Klagers stellen hiertoe dat zij zich verantwoordelijk voelen voor cliënte zowel wat betreft wat haar is overkomen in de onderzoeksrelatie als wat betreft de behandelrelatie.

Daarnaast is de wetenschappelijke integriteit van klagers door publicatie van het commentaar in twijfel getrokken. Klagers zijn van mening dat hierdoor zowel artikel 23 als artikel 25 van de Beroepscode 2024 is geschonden. Zij nemen het verweerster vooral kwalijk dat zij met haar medeauteurs niet de verantwoordelijkheid heeft genomen om de schade die is voortgevloeid uit hun beroepsmatig handelen te beperken.

IV De reactie van verweerster

Verweerster heeft primair aangevoerd dat klagers geen belang hebben bij de klacht aangezien:

- a. Z het mede door verweerster geschreven commentaar inmiddels heeft teruggetrokken;
- b. Klagers geen machtiging van cliënte hebben om namens haar te klagen;
- c. Een deel van de klachten gericht is tegen J.

Klagers moeten daarom volgens verweerster niet-ontvankelijk worden verklaard in hun klacht.

Subsidiar heeft verweerster de klacht gemotiveerd betwist. Voor zover van belang voor de inhoudelijke beoordeling van de klacht zal daarop in het onderstaande nader worden ingegaan.

V De overwegingen van het College

V.1. Welke uitgangspunten gelden bij de beoordeling?

Bij de tuchtrechtelijke toetsing van professioneel handelen gaat het er niet om of dat handelen beter had gekund, maar om het beantwoorden van de vraag of de psycholoog de zorgvuldigheid heeft betracht die van een redelijk handelend en redelijk bekwaam psycholoog kan worden verwacht door te handelen naar de Beroepscode.

Op 1 april 2024 is de nieuwe Beroepscode van het NIP (Beroepscode 2024) in werking getreden. Nu de klacht met name betrekking heeft op gedragingen van verweerster die zich hebben voorgedaan vóór 1 april 2024, zal toetsing plaatsvinden aan de vóór 1 april geldende beroepscode, de Beroepscode 2015.

24/06

V.2. De bespreking van de klacht

Het College komt tot het oordeel dat klagers in de klacht ontvankelijk zijn en dat de ingediende klacht tegen verweerster gegrond is en een berisping aan haar zal worden opgelegd. Hierna zal worden uitgelegd waarom.

V.3. Wat betreft de ontvankelijkheid

V.3.1. Volgens artikel 2.1.3 lid 1 van het Reglement voor het Toezicht neemt het College van Toezicht geen klacht in behandeling als de klager daarbij geen belang heeft, tenzij naar het oordeel van het College behandeling van de klacht in het belang is van de psychologie of de psychologiebeoefening.

Volgens lid 2 van dit artikel wordt een klager geacht belang te hebben wanneer hij voldoet aan de begripsomschrijving van "betrokkene" zoals vastgelegd in de Beroepscode voor psychologen.

V.3.2. De definitie van betrokkene in artikel 1.2 van de hier van toepassing zijnde Beroepscode 2015, hierna de code, luidt als volgt:

"Elke persoon die direct of indirect is betrokken bij het beroepsmatig handelen van de psycholoog of die daardoor in zijn belangen wordt geraakt; zoals de cliënt, de partner en naaste verwanten van de cliënt, de opdrachtgever, de collega, student, proefpersoon, et cetera."

Volgens artikel 1.1 van de code houdt beroepsmatig handelen in: *"Alle handelingen die de psycholoog verricht wanneer hij optreedt in de hoedanigheid of functie van psycholoog of gebruik maakt van de aanduiding psycholoog; hieronder valt de professionele relatie, het optreden als wetenschappelijk onderzoeker, docent, supervisor, in de media et cetera."*

V.3.3. Het College is van oordeel dat verweerster beroepsmatig heeft gehandeld in de zin van de code. Zij heeft immers samen met vijf anderen een kritisch commentaar geschreven bij de casusbeschrijving van klagers en dit laten publiceren in het blad Z. Daarnaast heeft zij (mede) een post doen plaatsen op LinkedIn waarin naar dit commentaar wordt verwezen.

Ten slotte moet worden geoordeeld dat klagers ook na terugtrekking van het commentaar door Z nog een belang hebben bij de behandeling van de klacht simpelweg omdat publicatie daarmee niet ongedaan is gemaakt.

Klagers hebben daarnaast als auteurs van de becommentarieerde casusbeschrijving en als behandelaars die cliënte wederom in behandeling hebben gekregen een voldoende eigen belang bij de klacht en zijn dus niet afhankelijk van een machtiging van cliënte, zoals verweerster aanvoert.

Ten slotte zal de klacht voor zover die zich richt tegen handelen van J persoonlijk, die geen NIP-lid is, buiten beschouwing worden gelaten.

V.4. Inhoudelijk

V.4.1. Hierna zullen de klachtonderdelen 1 tot en met 3 gezamenlijk worden besproken nu deze alle betrekking hebben op het gepubliceerde commentaar en de gevolgen daarvan.

V.4.2. Het College stelt voorop dat alle auteurs, waaronder dus verweerster, verantwoordelijk zijn voor het commentaar op de casusbeschrijving. Echter zijn door klagers niet over alle

24/06

auteurs klachten ingediend bij het College van Toezicht omdat zij niet allen lid zijn van het NIP en daarmee onder het verenigingstuchtrecht vallen.

Niet goed valt te begrijpen waarom verweerster samen met de andere auteurs, toen zij er door klagers op waren gewezen dat hun in het commentaar genoemde twijfel aan de diagnose niet klopte en dit door hun medeauteur J werd bevestigd, de schade niet direct hebben beperkt door het artikel zélf terug te trekken, door de post van LinkedIn te verwijderen en door (via klagers) hun excuses te maken aan cliënte.

Ten overvloede overweegt het College op dit punt dat over de onachtzaamheid van J zelf die de door haar in het verleden gediagnosticeerde cliënte uit de beschreven casus niet heeft herkend ondanks twee verwijzingen in noot 10 naar het onderzoeksprotocol, in deze procedure niet kan worden geklaagd. Nog daargelaten dat tegen J geen klacht is ingediend, is in het tuchtrecht persoonlijke verwijtbaarheid het uitgangspunt.

In plaats van de schade op bovengenoemde manieren te beperken hebben verweerster en haar medeauteurs vastgehouden aan het eigen ongelijk en hebben hun post met verwijzing naar het naar inmiddels was gebleken onjuiste commentaar op social media gecontinueerd. Verweerster heeft hiermee naar het oordeel van het College in strijd gehandeld met artikel 25 van de Beroepscode 2015. Zij en haar medeauteurs hebben zich er geen rekenschap van gegeven dat hun beroepsmatig handelen niet alleen directe gevolgen heeft, maar ook ingrijpende indirecte effecten, en dan vooral voor cliënte. Daarbij komt dat zij zich onvoldoende hebben ingespannen om, toen hen duidelijk was geworden dat dit effect zich voordeed, schade te voorkomen door direct de hierboven beschreven maatregelen te nemen die binnen hun vermogen lagen.

Dat het terugtrekken van de post op LinkedIn tot reuring zal leiden, zoals nog door verweerster is aangevoerd, komt het College niet aannemelijk voor en vormt daarnaast gelet op de belangen van cliënte en klagers onvoldoende reden om daartoe niet over te gaan.

Ten slotte is duidelijk dat verweerster, anders dan klagers aanvoeren, niet heeft gehandeld in strijd met artikel 23 van de Beroepscode. Dit artikel heeft immers vooral betrekking op de (behandel)relatie tussen psycholoog en cliënt.

V.4.3. Daarnaast heeft verweerster artikel 106 van de Beroepscode 2015 geschonden.

Verweerster en haar medeauteurs kunnen in het commentaar klagers niet indirect verwijten de SCID-D I en II te hanteren. In de wetenschap geldt deze immers als de gouden standaard voor het diagnosticeren van DIS, zoals opgenomen in de zorgstandaard dissociatieve stoornissen, waarnaar ook wordt verwezen in het onderzoeksprotocol zoals geciteerd onder 1.c.

Door deze gevalideerde wijze van diagnosticeren in twijfel te trekken en daar impliciet de (nog) niet wetenschappelijk bewezen eigen TADS-I die wordt gehanteerd in de POTT-aanpak tegenover te stellen, wordt gesuggereerd de DSM-5 te laten voor wat die is en wordt de waarde van de SCID-D I en II instrumenten in het veld daardoor bovendien ten onrechte gerelativeerd.

Verweerster heeft hiermee haar beroepsmatig handelen niet kunnen verantwoorden in het licht van de stand van de wetenschap ten tijde van dat handelen, zoals deze uit de vakliteratuur blijkt.

V.4.4. Tenslotte is door verweerster ook artikel 18 van de Beroepscode 2015 overtreden.

Verweerster heeft door vast te blijven houden aan het eigen gelijk schade aan cliënte en reputatieschade aan klagers toegebracht. Daarmee heeft zij het vertrouwen in de wetenschap van de psychologie geschaad.

24/06

V.5. Klachtonderdeel 4 inhoudende dat verweerster ten onrechte geen conflict of interest heeft aangegeven in het commentaar is niet gegrond. Verweerster kon bij publicatie van het artikel niet weten dat er een conflict of interest aan de zijde van mede auteur J bestond, zoals ook door Z bij de terugtrekking van het artikel is aangegeven. Daarbij komt dat klagers het door hen gestelde financiële belang van verweerster bij de therapievorm POTT onvoldoende hebben geconcretiseerd.

De slotsom

Het College komt tot de slotsom dat de klachtonderdelen 1 tot en met 3 gegrond zijn. Klachtonderdeel 4 is niet gegrond.

Het College acht de maatregel van berisping hierbij passend om de volgende redenen. Verweerster heeft over de beweegredenen het commentaar te schrijven en te publiceren ter zitting desgevraagd verklaard dat zij zelf niet in staat is een effectiviteitsstudie naar de therapievorm POTT te doen en dat een commentaar op de casusbeschrijving waarin ST werd toegepast voor de auteurs dus het hoogst haalbare was.

Echter juist bij publicatie van een commentaar op een wetenschappelijke n=1 casusbeschrijving dien je als professional terughoudendheid te betrachten, vooral indien in dat commentaar de diagnose van de daarin als enige beschreven casus van een cliënt wordt betwijfeld aan de hand van andere instrumenten dan opgenomen in de zorgstandaard. Zelfs nadat medeauteur J had bemerkt dat zij zich toch had vergist hebben G c.s. nog voorwaarden gesteld aan klagers alvorens tot rectificatie over te gaan, zie hiervoor onder II.n. Verweerster heeft niet tijdig de hierdoor ontstane schade beperkt, hetgeen maakt dat in plaats van een waarschuwing een berisping passend is vanwege het geconstateerde verwijtbare gedrag.

VI De beslissing

Het College van Toezicht:

- verklaart de klachtonderdelen 1 tot en met 3 gegrond als voormeld;
- verklaart klachtonderdeel 4 niet gegrond;
- berispt verweerster.

24/06

Aldus gewezen en verzonden op 29-08-2024

door:

mr. P.B. Martens, voorzitter,
mr. E.A.M. Driessen, secretaris,
prof. dr. J.M.M. Bloemer,
drs. H. Geertsema,
dr. J.P.C. Jaspers,
leden

en ondertekend door de voorzitter,

w.g. P.B. Martens